

ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μπρούφα 12, τηλ. – fax: 2310/888035
Τρίτη και Τετάρτη 7.00' – 9.00' μ.μ., Πέμπτη 5.30' – 7.30' μ.μ.

ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ-ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016

Αφιέρωμα σε πρωτεργάτες
του Συλλόγου «Φιλολόγος»

Ο «Φιλολόγος» σας προσκαλεί

Α. Στα ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΒΡΑΔΙΝΑ

Κάθε Δευτέρα, ώρα 8.00' μ.μ.
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Ανδρονίκου 1

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Β. ΣΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ
«ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ» ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ**

Γ. Στα ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Τετάρτη 16 και 23 Νοεμβρίου, ώρα 6.00' μ.μ.
(Θα οργανωθεί τμήμα 20 φιλόλογων που θα επιλεγούν με αίτησή τους)
Σπίτι του «Φιλολόγου», Μπρούφα 12

Δ. Στα ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

Κάθε Σάββατο, ώρα 11.00' π.μ.
(Επισκέψεις εκθεσιακών / αρχαιολογικών χώρων, μουσείων)

Ε. Στις ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ/ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

ΣΤ. Στη ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΕΧ LIBRIS

Μία Τετάρτη κάθε μήνα, ώρα 7.00' - 9.00' μ.μ.
(Λειτουργεί τμήμα 20 μελών που συμμετέχουν με αίτησή τους)
Σπίτι του «Φιλολόγου», Μπρούφα 12.

A. ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΒΡΑΔΙΝΑ

- 17 **Οκτωβρίου, Δευτέρα, ώρα 8.00' μ.μ.**
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσ. (Αίθ. Μελίνα Μερκούρη)
Αφιέρωμα στον Δημήτρη Λυπουρλή.
Για το έργο και την προσφορά του Δημήτρη Λυπουρλή θα μιλήσουν ο **Δημήτριος Χρηστίδης**, Καθηγητής του ΑΠΘ, η **Μαρία Χουρμουζιάδου**, φιλόλογος, ο **Γιάννης Τζανής**, πρόεδρος του «Φιλολόγου». Συντονίζει ο Βασίλης Μπετσάκος.
- 31 **Οκτωβρίου, Δευτέρα, ώρα 8.00' μ.μ.**
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης
Αφιέρωμα στον Ηλία Σπυρόπουλο.
Για το έργο και την προσφορά του Ηλία Σπυρόπουλου θα μιλήσουν ο **Γιώργος Ιγνατιάδης**, πρ. Σχολικός Σύμβουλος, ο **Διονύσιος Τάνης**, πρ. Σχολικός Σύμβουλος, ο **Αναστάσιος Στέφος**, πρ. Σχολικός Σύμβουλος - Πρόεδρος της Π.Ε.Φ. Συντονίζει ο Γιάννης Τζανής.
- 7 **Νοεμβρίου, Δευτέρα, ώρα 8.00' μ.μ.**
Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
Νάστια Χουρμουζιάδου, Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου: «Λέσβος 2015. Από το γεγονός στη μνήμη». Συντονίζει η Ελένη Χειμαριού.
- 12 **Νοεμβρίου, Σάββατο, ώρα 8.00' μ.μ.**
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης
Αφιέρωμα στο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας
Νέο εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών. Συντονίζει ο Μιχάλης Μπακογιάννης.
- 14 **Νοεμβρίου, Δευτέρα, ώρα 8.00' μ.μ.**
Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
Γεώργιος Καραδέδος, Καθηγητής του ΑΠΘ: «Ο υστεροαρχαϊκός ναός της πλατείας Αντιγονιδών της Θεσσαλονίκης: Προοπτικές διάσωσης και ανάδειξης». Συντονίζει η Κάτια Κιλεσσοπούλου.
- 21 **Νοεμβρίου, Δευτέρα ώρα 8.00' μ.μ.**
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης
Νικόλαος Νικονάνος, Καθηγητής του ΑΠΘ: «Η Βασιλική του Σωφρονίου στη Νικήτη». Συντονίζει η Κάτια Κιλεσσοπούλου.
- 28 **Νοεμβρίου, Δευτέρα, ώρα 8.00' μ.μ.**
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης
Χρήστος Μπακαλάκος, φιλόλογος: «Το Δημοτικό Τραγούδι. Μια βιωματική προσέγγιση». Συντονίζει ο Πέτρος Μπέτσπαρης.
- 5 **Δεκεμβρίου, Δευτέρα, ώρα 8.00' μ.μ.**
Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
Κάτια Κιλεσσοπούλου, Διδάκτωρ ιστορικός της τέχνης: «Ο ζωγράφος Φώνης Ζογλοπίτης (1930-2015)». Συντονίζει η Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη.
- 12 **Δεκεμβρίου, Δευτέρα, ώρα 8.00' μ.μ.**
Δημαρχιακό Μέγαρο Θεσσαλονίκης (Αίθ. Μ. Αναγνωστάκης)
Νίκος Μερούσης, φιλόλογος: «Φυσικό τοπίο και ανθρώπινες κοινότητες γύρω από τον Θερμαϊκό κόλπο πριν 4-5 χιλιετίες». Συντονίζει η Ευρώπη Παπαδοπούλου.

Β. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ «ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ» ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Πέμπτη 16 Νοεμβρίου 2016
Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας

«Τέσσερα χρόνια χωρίς τον Χρίστο Τσολάκη »

Συνδιοργανωτές:

-Σύλλογος Φίλων Εθνικού Μουσείου Εκπαίδευσης «Χρίστος Τσολάκης»

-Σύλλογος Αποφοίτων Φιλοσοφικής Σχολής ΑΠΘ «Φιλολόγος»

Γ. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Θα λειτουργήσει τμήμα 20 περίπου ατόμων στο **Σπίτι του «Φιλολόγου»** (Μπρούφα 12) με θέματα παιδαγωγικά – φιλολογικά, για φιλόλογους που θα επιλεγούν με αίτησή τους στα γραφεία. (Θα προηγηθούν τα μέλη του Συλλόγου.) Σε όσους παρακολουθήσουν όλη τη σειρά θα δοθεί βεβαίωση.

Επιμορφωτικό σεμινάριο 6 ωρών με θέμα: **Δημιουργική Γραφή: Τεχνικές δημιουργίας και αξιολόγησης του μαθητικού κειμένου, Δρ. Αλίκη Συμεωνάκη, Φιλολόγος.**

16 Νοεμβρίου, Τετάρτη, ώρα 6.00' – 9.00' μ.μ.

Σύντομη θεωρητική παρουσίαση του αντικειμένου και κατάθεση προτάσεων για την υιοθέτηση της δημιουργικής γραφής στη μαθησιακή διαδικασία.

23 Νοεμβρίου, Τετάρτη, ώρα 6.00' – 9.00' μ.μ.

Αξιολόγηση των μαθητικών κειμένων.

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΕΚΘΕΣΙΑΚΩΝ / ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

22 Οκτωβρίου, Σάββατο, ώρα 11.00΄ π.μ.

Αγιορείτικη Εστία (Μέγαρο Νεδέλκου)
«Παραβολές και μαρτυρίες», έκθεση του Nikola Sariz.
Ξεναγεί ο διευθυντής της Εστίας Αναστάσιος Ντούρος.
Συνοδεύει η Κάτια Κιλεσσοπούλου.

5 Νοεμβρίου, Σάββατο, ώρα 11.00΄ π.μ.

Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (Μονή Λαζαριστών)
«Η επανάσταση του χρώματος στη ρωσική πρωτοπορία».
Ξεναγεί η επιμελήτρια της έκθεσης κ. Αγγελική Χαριστού.
Συνοδεύει η Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη.

12 Νοεμβρίου, Σάββατο, ώρα 11.00΄ π.μ.

Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης
«Η συνοικία των Εξοχών στη Θεσσαλονίκη 1885-1912» (αρχαιακό υλικό).
Ξεναγεί ο διευθυντής του ΜΙΕΤ Γιάννης Επαμεινώνδας (έως 45 άτομα).
Συνοδεύει ο Πέτρος Μπέσπαρης.

19 Νοεμβρίου, Σάββατο, ώρα 11.00΄ π.μ.

Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών
“Delacroix”
Ξεναγεί η Δρ. Ιστορίας της τέχνης Κάτια Κιλεσσοπούλου.

26 Νοεμβρίου, Σάββατο, ώρα 11.00΄ π.μ.

Ναός Αγίου Παντελεήμονος
Ξεναγεί η Δρ. Αρχαιολογίας Ευτέρπη Μαρκή
Συνοδεύει ο Γιάννης Τζανής.

10 Δεκεμβρίου, Σάββατο, ώρα 11.00΄ π.μ.

Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
«Οδός επικοινωνίας Ελλάδας-Ρωσίας» (χάρτινες εικόνες)
Ξεναγεί η Δρ. Ιστορίας της τέχνης Κάτια Κιλεσσοπούλου.
Συνοδεύει η Ελένη Χειμαριού.

17 Δεκεμβρίου, Σάββατο, ώρα 11.00΄ π.μ.

Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης
«Ο ζωγράφος Χρόνης Μπότσογλου»
Ξεναγεί η Δρ. Ιστορίας της τέχνης Κάτια Κιλεσσοπούλου.

**Ε. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ - ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ
ΕΚΔΡΟΜΕΣ**

Τετάρτη 26 Οκτωβρίου 2016 – Κυριακή 30 Οκτωβρίου 2016

Ανατολική Ρωμυλία

Εγγραφές από 11 Οκτωβρίου 2016

ΣΤ. ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ EX LIBRIS

Ο «Φιλολόγος» με τη Λέσχη Ανάγνωσης προσφέρει την ευκαιρία στα μέλη που συμμετέχουν, να συναντώνται και να σχολιάζουν το βιβλίο που θα έχουν από κοινού προαποφασίσει.

(Συντονίστριες: Κέλλυ Πάλλα, Ελένη Χειμαριού)

Πληροφορίες και ηλεκτρονική αίτηση συμμετοχής:

βλ. <http://www.philologos.gr/>

**Το Τμήμα Χορωδίας του «Φιλολόγου»
λειτουργεί κάθε Πέμπτη και ώρα 6.00 στο σπίτι
του «Φιλολόγου».**

*Ευχόμαστε υγεία,
δημιουργικότητα και
καλό κουράγιο
για το σχολικό έτος
2016-2017*

**Ενδιαφέρομαι για τη γλώσσα
γιατί με πληγώνει ή με γοητεύει.
Ρολάν Μπαρτ, Η απόλαυση του κειμένου**

«Τι είναι η αρετή και τι το αντίθετό της», πολύ τον ταλαιπώρησε τον Αριστοτέλη το ερώτημα μια ολόκληρη ζωή. Απαντά μαθήματα και απαντά βιβλία για να απαντήσει στο αγωνιώδες ερώτημα: *Ηθικά Νικομάχεια, Ηθικά Ευδήμια, Ηθικά μεγάλα...* Και να 'ταν μόνο αυτά... Και στα *Τοπικά* του -ας ήταν εκεί για άλλα ο λόγος- και στη *Ρητορική* του -μήπως δεν ήταν και εκεί για άλλα ο λόγος;- και όπου αλλού του δινόταν -μικρή ή μεγάλη- ευκαιρία έβρισκε πάντοτε τον τρόπο να γυρίζει τον λόγο στο ερώτημα που τον έκαιγε. Τι άλλο να 'κανε, αφού πίστευε πως μόνο με μια οριστική απάντηση στο ερώτημα αυτό θα γινόταν επιτέλους δυνατό να μάθουμε οι άνθρωποι τι είναι και πώς κατακτιέται αυτή η περίφημη ευδαιμονία, «το άκρότατον πάντων τών πρακτών αγαθών»;

Πώς να πεις εδώ με πόσους τρόπους το γυρόφερε το ερώτημά του ο Αριστοτέλης;

Δημήτρης Λυπουρλής, *Εν παρόδω*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1987, σελ. 32.

**Ίνα μαθών αυτό αποθάνω
(Ιω. Στοβαίος, Ανθολόγιο Γ' ΧΧΙΧ 58 Η.)**

Με τα λόγια αυτά -έλεγε η παλιά ιστορία- απάντησε κάποτε ο Σόλωνας, όταν... Καλύτερα όμως ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή: δεν είναι άλλωστε καμιά μεγάλη ιστορία

(τι περιέργο αλήθεια! Οι πιο μικρές είναι πολύ συχνά οι μεγαλύτερες ιστορίες...):

«Ο Σόλωνας ο Αθηναίος, γιος του Εξηκεστίδη, βρέθηκε κάποτε σε ένα γλέντι· εκεί ο ανεψιός του τραγούδησε ένα τραγούδι της Σαπφώς. Το άκουσε ο Σόλωνας και αναγάλιασε η ψυχή του, τόσο που ζήτησε επιτακτικά από το παιδί να του το μάθει κι αυτουνού. Άκουσε τον λόγο αυτό του Σόλωνα ένας από την παρέα και τον ρώτησε γιατί όλο αυτό το ενδιαφέρον και όλη αυτή η βιάση. Ο Σόλωνας του απάντησε: για να το μάθω κι ύστερα να πεθάνω».

Δεν λέει η ιστορία τι έγινε μετά, μπορούμε όμως μάλλον να το φανταστούμε: μέσα σε μια απόλυτη σιγή -σαν αυτήν που είδα να πέφτει βαριά σε κάθε αναδιήγηση αυτής της ιστορίας- η γέριχη φωνή του Σόλωνα να δοκιμάζει να επαναλάβει τη μελωδία της Σαπφώς όπως -άσφαλτα- του τη μάθαινε η νεανική φωνή του ανεψιού του: όσο κι αν η γέριχη φωνή πρόδωκε την ομορφιά του τραγουδιού, η ίδια η ψυχή του Σόλωνα -νεανική από την (θεία) κοινωνία της ομορφιάς- μπορούσε πια να σταθεί έτοιμη, σχεδόν προκλητική απέναντι στον θάνατο.

.....
Πόσο βαθιές, αλήθεια, ρίζες έχει ο διδακτισμός που ταλαιπωρεί την Εκπαίδευσή μας σε σχέση της με τον αρχαίο κόσμο! Πόσο λίγος χώρος έμεινε από τότε μέσα σ' αυτήν για την ομορφιά και για την αισθητική απόλαυση! Μια ιστορία σαν αυτήν του Σόλωνα γιατί να διδάσκει (μόνο) τη φιλοπονία και όχι την ομορφιά του ποιητικού λόγου και την αγαλλίαση με την οποία πλημμυρίζει την ψυχή του ανθρώπου η επικοινωνία με την ποίηση, καλύτερα: η επικοινωνία με κάθε «ποιητικό» δημιουργήμα;

Δεν είσαι πιο έτοιμος για τον θάνατο αν η ζωή σου γέμισε -δική σου η επιλογή!- από ομορφιά;

Δημήτρης Λυπουρλής, *Εν παρόδω*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1987, σελ. 80-82.

Ἦν ἐγγύς ἢ αὐτῷ τὰ οἰκία
([Ιπποκράτης] Περί ιερῆς νούσου 15)

Εἶπαν πως το *Περί ιερῆς νούσου*, ἓνα ἀπὸ τα πολλὰ ἔργα που μας σῶθηκαν με τὸ ὄνομα τοῦ Ἰπποκράτη, ἀξίζει νὰ χαρακτηριστεῖ «ορόσημο στὴν ἱστορία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπιστήμης» ἀφοῦ δὲν εἶναι παρὰ «ἡ ἔκφραση τοῦ διαρκοῦς ἀγῶνα που διεξάγουν οἱ ἐπιστημονικά σκεπτόμενοι ἄνθρωποι ἐναντίον τῆς δεισιδαιμονίας, τῆς μωρίας καὶ τῆς ἀδιάντροπης ἀγυρτείας». Καὶ ἐτσι πράγματι εἶναι· διαβάσεις το κείμενο αὐτὸ καὶ χαίρεσαι τὸν φωτισμένο νοῦ που σου μιλά «προσπαθώντας νὰ καθορίσει με ἀκρίβεια τὶς σχέσεις που ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὸ θεῖο καὶ στὴ φύση, ἀνάμεσα στὴ δεισιδαιμονία καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ γνῶση».

Ὁμως τὸ ἔργο αὐτὸ ἔχει καὶ μιαν ἄλλη, ὄχι λιγότερο ἐνδιαφέρουσα διάσταση: εἶναι τὸ πρῶτο ἱατρικὸ κείμενο στὸ ὁποῖο ὁ γιάτρος δίνει ἐξετάσεις στὸ θέμα τῆς ἀνθρωπιᾶς -τόσο ἀπαραίτητης γιὰ τὸ ἐπάγγελμά του- καὶ παίρνει ἀρίστα! Καὶ τὸ πιο ἐνδιαφέρον: διδάσκει αὐτὴν τὴν ἀνθρωπιὰ ἀληθινὸ τοῦ βίωμά!- με τὸν πιο διακριτικὸ που θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ φανταστεῖ τρόπο. [...]

Δημήτρης Λυπουρλής, *Ἐν παρόδῳ*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1987, σελ. 51.

Ἰωάννης Θ. Κακριδῆς (1901-1992)
Ὁ ἄνθρωπος, ὁ κλασικὸς φιλόλογος, ὁ δάσκαλος,
ὁ πνευματικὸς ηγέτης

Γιὰ τὸν Ἰωάννη Θεοφάνους Κακριδῆ καὶ παλαιότερα ἔχουν εἰπωθεῖ καὶ γραφεῖ πολλά, ὁμως μὸλις τα τελευταία χρόνια ἡ προσφορὰ τοῦ ἐγίνε γνωστὴ στὸν βαθμὸ που τῆς ἀξίζει στὸ ευρύτερο ἐλληνικὸ κοινὸ. Τιμητικὲς ἐκδηλώσεις ἀφιερωμένες στὸν σοφὸ δάσκαλο, ομιλίες καὶ δημοσιεύματα, τηλεοπτικὲς ἐκπομπές, ἀλλὰ καὶ ἡ κυκλοφορία τῶν βιβλίων του ἔχουν συντελέσει, ὥστε σήμερα ὁ Κακριδῆς νὰ εἶναι ἀπὸ τὶς ἐλάχιστες προσωπικότητες τοῦ πνευματικοῦ κόσμου με πανελλήνια προβολὴ καὶ ἀναγνώριση.

Αὐτὴ τὴν καταξίωση τὴ δέχτηκε με σεμνότητα καὶ συγκρατημένη ἱκανοποίηση: μιὰ ἱκανοποίηση που τὸν συνόδευε σὲ ὅλη τοῦ τὴ ζωῆ, ἀφοῦ ἡ πρῶμη ἐκδήλωση τῶν ἐντυπωσιακῶν του χαρισμάτων με τὴν καταβολὴ ἀφειδώλευτοῦ μόχθου τοῦ ἔδωσαν τὴ δυνατότητα νὰ πραγματώσει τὴν εὐχή που περιέκλειε τὸ εφηβικὸ τοῦ ψευδώνυμο στὴ *Διάπλαση τῶν Παίδων*, «Νικητῆς τοῦ Αὐρίου», καὶ τὴν αυτοπεποίθηση που ἐκφράζει τὸ ἐπίγραμμα τοῦ με τὴ συμπλήρωση τῶν ἐνενήντα χρόνων του, ὅπως τὸ διέσωσε ὁ Μ. Ἀνδρόνικος:

*Ἐννέα νυν δεκάδας πληρῶν ἐτέων, κρονόληρος
Ἀθανάτων βουλαῖς ἔλπομαι οὐκ ἔμναι.*

Ἄς τολμήσω νὰ μεταφράσω τὸ ἐπίγραμμα τοῦ δεινοῦ μεταφραστῆ:

*Τα ἐνενήντα πάτησα, μα ἀπαντοχὴ μου ἔχω
Πως δὲν ἐξεμωράθηκα, με τῶν θεῶν τὴ χάρη.*
[...]

Ἡλίας Σ. Σπυρόπουλος, *Φρονίσματα ἀρχαιοελληνικῆς καὶ νεοελληνικῆς λογοτεχνίας*, Ἐπίκεντρο, Ἀθήνα 2007, σελ. 156-157.

Χιούμορ και σαρκασμός στο έργο του Γιώργου Ιωάννου

Το χιούμορ, ο ειρωνικός λόγος που όχημά του έχει την κεφατή απολαυστική περιγραφή και αφήγηση, είτε τον θυμόσοφο, αλλά και σαρκαστικό σχολιασμό προσώπων, πραγμάτων και καταστάσεων, λειτουργεί πολύτροπα: άλλοτε ως μέσο διασκέδασης, δημιουργίας ευτράπελης διάθεσης· άλλοτε ως έσχατο καταφύγιο σε ώρες απόγνωσης και απελπισίας· κι άλλοτε ως *cura morum*, ως έλεγχος της ηθικής, κυρίως, συμπεριφοράς, με τη γελοιοποίηση και τον σαρκασμό που έχει στόχο ανάξια ή διεφθαρμένα πρόσωπα και νοσηρές καταστάσεις. Λοιπόν με όλες αυτές τις λειτουργίες του το συναντούμε στο έργο του Γιώργου Ιωάννου από τις πρώτες ως τις τελευταίες σελίδες του. Όμως η δοσολογία του, οι μέθοδοι παραγωγής γέλιου, οι στόχοι της σάτιράς του ποικίλλουν από έργο σε έργο του Ιωάννου, ανάλογα με το συγκεκριμένο είδος στο οποίο ανήκει το καθένα τους όπως και ανάλογα με τη συγκεκριμένη περίοδο της συγγραφικής δραστηριότητάς του.

Έτσι σε σημαντικό μέρος του έργου του, και μάλιστα σ' αυτό που θεωρείται ως η καθαρότερα λογοτεχνική του δημιουργία (ο ίδιος έδινε στα κείμενα, που ανήκουν σ' αυτό, τον τίτλο «πεζογραφήματα») μπορεί να διαβάσουμε δεκάδες σελίδων χωρίς να βρούμε ούτε κόκκον αττικού άλατος ή, όπου σ' αυτά υπάρχει κωμικός λόγος, να είναι απλώς ένα στοιχείο που εμφανίζεται περιστασιακά ή παρενθετικά και μάλιστα υποδορίως. Σε ορισμένα μόνο «πεζογραφήματα» κυριαρχεί ο κωμικός λόγος, καθώς έχουν γραφεί με σαφή πρόθεση να διασκεδάσουν τον αναγνώστη, να διακωμωδήσουν πρόσωπα και καταστάσεις, όπως π.χ. συμβαίνει με τα «πεζογραφήματα»: «Τα παρατσούκλια», «Το πεντακοσάρι», «Ο δούξ του Σπρουξ», «Εσπέρας προκείμενον», «Το ξεσκάτωμα», «Το σφραγιδάκι», «Κυτίον θα πει κουτί», «Κυρία Μινώταυρου», όπως συμβαίνει σχεδόν με όλα τα θεατρικά του (και με το εκτενέστερο, «Το αυγό της κότας», αλλά και με τα περισσότερα μονόπρακτά του· μάλιστα είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ στο καθαυτό ποιητικό του έργο σπανίζουν οι κωμικοί στίχοι, όλοι οι στίχοι των θεατρικών του έργων είναι σατιρικοί).

Οπωσδήποτε, πιστεύω ότι μπορώ από τώρα να διατυπώσω τη γενικότερη άποψη ότι τη σάτιρα του Ιωάννου δεν την απολαμβάνουμε τόσο στα κείμενα που γράφτηκαν με σαφή την πρόθεσή του για κωμικό αποτέλεσμα, όσο στα άλλα, όπου ο κωμικός λόγος εμφανίζεται ως επιμέρους στοιχείο που επιστρατεύεται για να δώσει την ιδιαίτερη απόχρωση, που καλλιτεχνικά είχε τη δική του σημασία για να δημιουργηθεί η πρόσφορη για την κάθε περίπτωση ατμόσφαιρα. Τέλος ο κωμικός λόγος του Ιωάννου, που στα κείμενα της πρώτης περιόδου εμφανίζεται ασφαλέστερος, θυμοσοφικός, ανώδυνος σχεδόν (που, όπως γράφηκε ήδη, θυμίζει τη μοναστηριακή ευτραπεία του Παπαδιαμάντη), στα μη καθαρώς λογοτεχνικά κείμενά του και συγκεκριμένα στους «θυσάνους» του (που, από επίμετρο των πρώτων *Φυλλαδίων*, έφθασαν να αποτελούν τον κύριο όγκο των τελευταίων) γίνεται καυστικός σαρκασμός, όπλο εξόντωσης όσων κατά κάποιο τρόπο προκάλεσαν την αντιπάθειά του. [...]

Ηλίας Σ. Σπυρόπουλος, *Φρονίσματα αρχαιοελληνικής και νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Επίκεντρο, Αθήνα 2007, σελ. 255-256.